

Η Τριχοκουρία κατά το Μυστήριο του Βαπτίσματος

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Με το σημερινό δημοσίευμα κλείνει η πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη του Ιεροδιακόνου κ. Καισάριου Χρόνη για τη θεολογική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος [Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=91840>]. Ευχαριστούμε από καρδιάς τον Ιερολογιώτατο συγγραφέα για την ευγενική παραχώρηση του πονήματός του και του ευχόμαστε καρποφόρο συνέχεια στη διακονία του θυσιαστηρίου και των εκκλησιαστικών γραμμάτων.

Πηγή: www.paulkrol.net

2.5.2.: «Η Τριχοκουρία ως μεταβαπτισματική πράξη».

Η Τριχοκουρία ή και κουρά όπως συνηθίζεται να λέγεται, είναι το τελευταίο μέρος της ακολουθίας και υπήρξε μία από τις θεμελιακές θρησκευτικές τελετές. Είναι το σύμβολο της υπακοής και της θυσίας. Από αμνημόνευτα ακόμα χρόνια, ο άνθρωπος αισθανόταν τα μαλλιά του σαν να έχουν ένα είδος «μάννα», σαν ένα κέντρο εξουσίας και δύναμης. Ένα παράδειγμα αυτής της πίστης είναι η βιβλική ιστορία του Σαμψών. Αλλά ακόμη και σήμερα, κάτι παραμένει από εκείνη την πίστη σ' αυτή την συνεχή προκατάληψη που έχει ο άνθρωπος με τα μαλλιά του. Τα μαλλιά είναι η έκφραση, το σύμβολο της ομορφιάς του ανθρώπου σαν «δύναμη», το σύμβολο της εθνικής ταυτότητάς του, κι ακόμη το σύνδρομο κάποιας βαθιάς παθολογικής παρέκκλισης στον άνθρωπο.

Η χριστιανική τελετή της κουράς λοιπόν (η οποία εκτός από την ακολουθία του Βαπτίσματος βρίσκεται και στην μοναχική κουρά και στην χειροθεσία των αναγνώστων που είναι τα κατώτατα μέλη του κλήρου) δεν θα πρέπει να θεωρηθεί και αυτή ως μία από τις πολλές άλλες «αρχαίες και πολύτιμες» πράξεις που εξακολουθούν να τελούνται (κανείς δεν ξέρει το γιατί) σαν ένα ακέραιο κομμάτι της «κληρονομιάς» μας. Στην Εκκλησία το καθετί είναι πάντοτε πραγματικό. Κάθε συμβολική πράξη είναι συμβολική ακριβώς γιατί αποκαλύπτει την ίδια την πραγματικότητα, αυτό το βαθύτατο και «άρρητο» στρώμα της με το οποίο επικοινωνούμε μέσω των συμβόλων και τελετών.

Η κουρά μετά το βάπτισμα αρχίζει με μίαν ευχή που συνοψίζει τη σημασία του μυστηρίου: την αποκατάσταση του ανθρώπου ως του πιο τέλειου, του πιο όμορφου δημιουργήματος του Θεού. Η Εκκλησία, έχοντας ολοκληρώσει την εργασία της αποκατάστασης, κοιτάζει πια τον άνθρωπο και αναφωνεί με μια κραυγή χαράς και αγαλλίασης: τι όμορφος που είναι[184]!

«Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῇ εἰκόνι σου τιμήσας τὸν ἄνθρωπον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος εὐπρεποῦς κατασκευάσας αὐτόν, ὡς ἂν τὸ σῶμα ἐξυπηρετῇσαι τῇ λογικῇ ψυχῇ· κεφαλὴν μὲν ἐπὶ τῶν ὑψηλοτάτων θείας, καὶ ἐν αὐτῇ τάς πλείστας τῶν αἰσθήσεων καθιδρύσας, μὴ παρεμποδιζούσας ἀλλήλαις· ταῖς δὲ θριξὶ τὴν κεφαλὴν ὀροφώσας, πρὸς τὸ μὴ βλάπτεσθαι ταῖς μεταβολαῖς τῶν ἀέρων, καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτῷ χρησίμως ἐμφυτεύσας, ἵνα διὰ πάντων εὐχαριστῇσοι τῷ ἀριστοτέχνῃ. Αὐτός, Δεσπότη, ὁ διὰ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς σου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου ἐντειλάμενος ἡμῖν πάντα εἰς δόξαν σὴν ποιεῖν, τὸν προσελθόντα (τὴν προσελθοῦσαν) δοῦλον (δούλην) σου ἀπαρχὴν ποιήσασθαι κείρασθαι τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ (αὐτῆς), εὐλόγησον, ἅμα τῷ αὐτοῦ (αὐτῆς) ἀναδόχῳ· καὶ δὸς αὐτοῖς πάντα μελετᾶν ἐν τῷ νόμῳ σου καὶ τὰ εὐάρεστά σοι πράττειν. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιάνθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.[185]»

Ο άνθρωπος είναι η εικόνα της άρρητης δόξας και ομορφιάς του Θεού, και για να στοχαστείς και να χαρείς την ομορφιά του ανθρώπου πρέπει να αποδώσεις ευχαριστίες στον ίδιο τον Θεό. Στον «πεπτωκότα» κόσμο μας ο δρόμος για τη θεική ομορφιά και την αποκατάσταση της στον άνθρωπο είναι η υπακοή και η θυσία. Και έτσι η καινούρια ζωή αρχίζει με μια θυσία στο Θεό, δηλαδή παραδίδοντάς Του με χαρά και ευγνωμοσύνη αυτό που έχει γίνει γι' «αυτό τον

κόσμο» το σύμβολο του «πεπτωκότος κάλλους» του ανθρώπου.

Τώρα η ακολουθία του Βαπτίσματος ολοκληρώθηκε και πληρώθηκε. Πρόκειται να αρχίσει η «κανονική» ζωή. Αλλά πόσο ριζικά διαφορετική θα είναι από την «κανονικότητα» της ζωής που μας προσφέρει και μας επιβάλλει «αυτός ο κόσμος» αν το Βάπτισμα παραμείνει η κρυμμένη αλλά πραγματική πηγή και δύναμή της. Ακριβώς όπως ολόκληρη η ζωή της Εκκλησίας ριζώνεται στο Πάσχα και μας οδηγεί μέσα από την Πεντηκοστή και το χρόνο «μετά την Πεντηκοστή» σ' ένα άλλο Πάσχα, έτσι και ολόκληρη η ζωή μας, έχοντας τις ρίζες της στο Βάπτισμα, μεταβάλλεται σ' ένα «πέρασμα», σε μια πορεία και μια ανάληψη προς την «ανέσπερη ημέρα» της αιώνιας Βασιλείας του Θεού. Και καθώς προχωράμε και αγωνιζόμαστε και μοχθούμε, πάντοτε φωτίζει το δρόμο μας το μυστηριακό φώς αυτής της ημέρας, λάμπει παντού, μεταμορφώνει το καθετί, κάνει το καθετί ζωή «έν τῷ Θεῷ» και δρόμο προς Αυτόν. Όταν ολοκληρωθεί η ακολουθία του Βαπτίσματος, το Βάπτισμα αρχίζει πλέον να εργάζεται μέσα μας[186].

[184] Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984, σελ. 179-180.

[185] Βλ., Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ. 83.

[186] Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984, σελ. 180-182.

Πίνακας χωρίων Καινής Διαθήκης.

Μτθ. : 3,15 - 5,16 - 16,24 - 21,25 - 28,16-20.

Μρκ.:11,30.

Λκ.: 2, 41-52 - 20,4.

Πραξ: 10,1 - 16,15 - 16,33 - 18,8.

Ρωμ.: 6,3-11 - 6,17.

Α' Κορ.: 1,16.

Εφ.: 4,5.

Εβρ.: 6,11 - 11,1.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Αλέξανδρου Κορακίδη, «Ιωάσσαφ Εφέσου Βίος-Έργα-Διδασκαλία», εκδ. Παναγόπουλος Νεκτάριος, Αθήνα 1990.

-Αμίλκα Αλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία κατά το κανονικόν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀθῆναι 1949.

-Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984.

-Βασιλείου Ι. Καλλιακμάνη Πρωτοπρεσβυτέρου, «Μεθοδολογικά πρότερα τῆς ποιμαντικῆς Λεντίῳ ζωννύμενοι», εκδ. Μυγ-δονία - Θεσσαλονίκη

Του ιδίου, «Ὁ ἐκκλησιολογικός χαρακτήρας τῆς ποιμαντικῆς Λεντίῳ ζωννύμενοι II», εκδ. Μυγδονία - Θεσσαλονίκη.

-Γερμανοῦ Μητροπολίτου Αἴνου, «Περί τοῦ κύρους τοῦ βαπτίσματος τῶν αἵρετικῶν», Ὁρθοδοξία, τομ. ΚΖ' (1952)

-Γεωργίου Θ. Βεργώτη, «Το Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος και ἡ ποιμαντική τοῦ σήμερα» », τομ. «ΑΓΙΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996

-Γεωργίου. Ι. Μαντζαρίδη, «Κοινωνιολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ», ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999

-Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλή, «Σύνταγμα των Θείων και Ιερών Κανόνων των τε Αγίων και πανευφήμων Αποστόλων, και των Ιερών και Οικουμενικών και τοπικών Συνόδων, και των κατά μέρος Αγίων Πατέρων», τομ. 1-6.

-Γρηγορίου, ιερομονάχου, «Το ἅγιον Βάπτισμα», Ἅγιο ὅρος **1989**.

-Δ. Γεωργιάδου, «Το βάπτισμα τῶν αἵρετικῶν», Νέα Σιών , τομ. ΙΘ' (1924

-Δημητρίου. Β. Τζέρπου Πρωτοπρεσβυτέρου «Ἡ ἀκολουθία τοῦ νεκρώσιμου Εὐχελαίου, Συμβολή στην ιστορία και τη θεολογία τῆς χριστιανικῆς λατρείας», Αθήνα 1998.

-Του ιδίου «Ἡ ἀκολουθία τοῦ νεκρώσιμου εὐχελαίου κατά τα χειρόγραφα Εὐχολόγια τοῦ ιδ' - ιστ' αἰωνα», εκδ. Ι.Β.Μ.Α., Αθήνα 2000

-Του ιδίου , «Λειτουργική Ἀνανέωση» ἐκδ. Τῆνος, Ἀθήνα 2001.

-Ε. Παπαγιάννη-Σ. Τρωιάννου, «Τα γυναικεῖα πάθη και οἱ νομοκανονικὲς πηγές», Πρακτικά Θ' Πανελληνίου Ιστορικοῦ Συνεδρίου (Μάιος 1988), Θεσσαλονίκη 1988

-Ηλία Αντ. Βουλγαράκη «ΑΙ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ» εκδ. Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1977.

-"Gian Domenico Mansi", Catholic Encyclopedia, New York, Robert Appleton Company, 1913.

-Θεοδώρου Ξ. Γιάγκου, «Κανόνες και διατάξεις περί του Ιερού Βαπτίσματος» », τομ. «ἅγιο Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996.

-Του ιδίου, «Το Βάπτισμα και ο τρόπος αποδοχῆς των αιρετικῶν και των σχισματικῶν» Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακῆς και Μορφωτικῆς Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2003.

-Ι. (HANI) YAZIGI, «Ἡ τελετή τοῦ ἁγίου βαπτίσματος (ἱστορική, θεολογική και τελετουργική θεώρησις)» διατριβή ἐπὶ διδακτορία, Θεσσαλονίκη 1982.

-Ι. Κοτσώνη, «Αἵρετικῶν βάπτισμα», Θ.Η.Ε. τομ. 1 (1962)

-Ιεροδιακονικόν, «Θεία Λειτουργία Ἀγίου Ιωάννου του Χρυστοστόμου», εκδ. Ιεράς

Μονής Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος, 2006.

-Ιερατικόν Α, «Θεία λειτουργία Ιωάννου του Χρυσοστόμου», εκδ. Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος 2004.

-Ιερατικόν Β', Θεία λειτουργία Βασιλείου του Μεγάλου, εκδ. Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας, Άγιο Όρος 2004

-Ιεροθέου Σ. Βλάχου, (Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου), «Κατήχηση και βάπτισμα των ενηλίκων, Συμβολή στην ποιμαντική διακονία τῶν προσερχομένων στην Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία», Σειρά Θεωρία και Πράξη αρ. 6, εκδ. Αποστολική διακονία.

-Ι.Β.Κογκούλη-Χρ.Κ.Οικονόμου-Π.Ι.Σκαλτσή, «Το βάπτισμα», Θεσσαλονίκη 1992

-Ιωάννη Ζηζιούλα, Μητροπολίτη Περγάμου, «*Being as Communion*», St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY 1985

-Ιωάννου Καρμίρη, «Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας», τομ. II, Αθήναι 1953.

-Του ιδίου, «Ἡ ἐκκλησιολογία τῶν τριῶν ἱεραρχῶν», Ἀθήναι 1962.

-Ιωάννου Μ. Κονιδάρη, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ», εκδ. δεύτερη, Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη.

-Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «Απαντήσεις εις λειτουργικάς απορίας», τομ. 1-4, Αθήνα – Θεσσαλονίκη 1982-1994

-Του ιδίου. «Το Ἅγιον Βάπτισμα, Ἱστορικο-τελετουργική θεώρηση», Ἀθήναι 1999

-Του ιδίου, «Το Βάπτισμα Των ενηλίκων, ο νηπιοβαπτισμός, το βάπτισμα της ανάγκης, τελετουργική θεώρηση» στο τομ. «Το ἅγιο Βάπτισμα», Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003.

-Του ιδίου, «Λειτουργική Α', εισαγωγή στη θεία λατρεία» εκδ. δ', εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2004

-I. F. Harwood, „The prayers at the Reception of the Cathenchumens“, Service Book., New York, 1992.

- Jacques Paul Migne. “Patrologiae Graecae Cursus Completus”, 1857-66.

-Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικά έγγραφα, τομ Γ', Κων/πολις, Πατριαρχικόν Τυπογραφείον,1905.

-«Κατηχήσεις Αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων», εκδ. Ιερά Μονή Τιμίου Σταυρού Καρέας, 1999.

-Μακρή Σ., «Σαραντισμός» Θ.Η.Ε. τομ. 10 (1966)

-ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Προτρεπτική εις το ἅγιον βάπτισμα, Ι. Ε.Π.Ε

-Μηναίον Ιανουαρίου, εκδ, Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 2001

-ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ Η ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΡΙΟΝ, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1984

-Ν. Ματσούκα, «Μυστήριον ἐπὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων και ἄλλα μελετήματα», εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1992.

-Νικοδήμου Μίλας, «Το Εκκλησιαστικόν Δίκαιον της Ορθοδόξου Ανατολικῆς Εκκλησίας, μτφρ. Μ. Αποστολοπούλου, Αθήνα 1906.

-“Νομοκάνων του Cotelarius”, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1992.

-Παναγιώτη Ι. Μπούμη , «Κανονικόν Δίκαιον» εκδ. Γ' απηυξημένη , εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2008.

-Παντελεήμονος Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, «Η ιεροτελεστία της ονοματοθεσίας», Εκκλ. περ., τχς 42 (1965).

-Παύλου Μενεβισόγλου, (Μητροπολίτης Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναυίας) «Το Ἅγιον Μύρον εν τῇ Ορθοδόξῳ Ανατολικῇ Εκκλησίᾳ», Αν.Βλ. τομ. 14, εκδ. Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1971.

-Τρεμπέλα,Π., Μικρόν Ευχολόγιον, τομ. 1, εκδ β', Αθήνα 1998

-T. Ware, Eustratios Argenti. “A studi of the Greek Church under Turkish rule”, Oxford 1964

-Χρυσοστόμου, Γ., «Ονοματοδοσία», Θεσσαλονίκη 1991

-Του ιδίου, «Οι προβαπτισματικές ακολουθίες, τελετουργική θεώρηση», στο τόμο «Το ἅγιον Βάπτισμα» Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003

-Χρ. Γιανναρά, «Αλήθεια και ενότητα της Εκκλησίας», Αθήνα 1977

-Χρ. Παπαδοπούλου, «Περί τοῦ βαπτίσματος τῶν ἑτεροδόξων», Ἑκκλ. Φάρ, Τομ. ΙΔ. (1915)